زموږ په راډیوګانو او تلویزیونونو کې دویاندۍ کیفیت ته نه پاملرنه :

ع . ا . ج

په دې وروستیوکي که له یوې خوا راډیوګاني او ټلویزیونونه ډیر سوي دي ، خو له بلې خوا یې دځومره والي په نسبت په څرنګوالي کې ډیرې اندېښنې پیدا کړې دي . زه به لدې تیر سم چې ددغه ملت او دغه قوم لپاره دڅه خپرول پکار دي چې نه خپرېږي او داځیزونه چې خپرېږي څومره ددغې ټولنې په زیان دي او څومره کار ته اړتیا لري .

زه غواړم په هغه برخه کې چې زه پخپله دادي پکې کار کوم یعني دویندویي په برخه کې لږ څه ولیکم چې دهمدې راډیوګانو او ټلویزیونونو څومره والي زموږ په ژبه ادبیاتو او ویندویۍ څنګه اغیزه کړې ده داخوله لویه سره پریږده چې په کلتور یې څرنګه اغیزه کړې ده .

په کومه ژبه چې نن پرې موږ خبرې کوو ، کوم ویوکي او توري چې موږ نن کاروو دا په کومو ستونزو څرنګه وختونو کې ترموږه رارسیدلي دي . څومره هسکې ټیټې یې لیدلي دي او تراوسه څرنګه روان ترموږه رارسیدلي دي خو اوس یې له راډیوګانو او ټلویزیونونو څخه داسې ساکن او ولاړ اورو ته به وایې چې پرون یې په ماشین جوړ کړي دي .

زیاتره ویوکي چې اوس موږ لرو ، له وینو او اورونو په ډکو پیړیو کې تر موږه رارسیدلي او روغ رمټ ... زموږ نیکونه مړه دي او اوس خاورې شوي دي خو ویوکي یې لا تازه ، رغند ګویا او په خپل حال پاتې دي .

خو په خواشینۍ سره به ووایو چې له ځینو راډیوګانو پرته چې څودګوتو په شمیر ویندویان چې نه یوائې ښه کارکوي بلکې دستایلو وړدي او په رینښتیا سره یې هم پښتو ته په خپله ویندویۍ سره خدمت کړی دی ، خو تاسې راشۍ دتلویزیون برخې او ځینو راډیوګانو ته هلته ویندویي وګورۍ چې ژړا مو ورته ونیسي .

که چېرې په یوه میلمستیا کې کوم څه غلط ولوستل شي ، شاید څومره اهمیت ونلري خو د رادیو او تلویزیون له میکروفونه څرنګه ؟ هغه وخت چې دغه غږ میلیونونه کسان اوري هلته څوک حق نلري ویوکي په غلطه توګه ولولي .

خو په خواشینۍ سره چې اوس د پښتو راډیوګانو مسولین دې خبرې ته پام نه کوي ، ددغې لرغونې ژبې په سوچ کې ندي ، ددغه راتلونکي نسل په فکر کې ندي .

دامو باید په یاد وي چې په همدې ژبه به سباته راتلونکي نسلونه خبرې کوي او دامو باید په پام کې وي چې راډیوګاني دټولو خلکو لپاره خپرېږي او موخه یې هم داده کوم څیزونه چې په راډیو کې ویل کیږي خلک واوري اوکومه ژبه چې له همدې راډیو څخه خپرېږي په اوریدونکو نیغ په نیغه اغیزه کوي او هغه دچاخبره نور نو خولې ته لویږي .

کله چې یو ویوکی څوځله غلط ولوستل شو ، یا له مجبورۍ په یوه جمله کې وکاریده دخلکو په تیره بیا دځوانانو په ذهن کې پاتې کیږي ، او له هغه بل نسل ته او که په همدې توګه وړاندې لاړ شي چې همدا اوس روان دی لیرې نده چې داد ببټ ، کروړ ، رحمان خوشحال او ... ژبه به کوم څیز شي .

تاسې دا طلوع ملوع او نه پوهیږم دا فلانۍ اف ام او فلانۍ اف واورۍ هلته به ژړا درشي . یوه ښځینه ویانده پیژنم نه پوهیږم چې په طلوع کې ده که په اریانا تلویزیون کې پښتو کله کله څه وایې باور وکړۍ چې یوه ورځ مې یې خبرې اوریدې ژړا راغله داسې یې داپښتو سره ترپښو لاندې کوله تابه ویل چې بس تربشل دی غنم دي پرې ورتوېږي او سره ټکوي یې .

یوبل ویاند هم په طلوع کې خبرونه وړاندې کوي ښه شاعر او پوه هم ځانته وایي تاسې یې ویندویې وګورئ او سم ورته ځیر شئ بیا فکر وکړئ چې له لویه سره یې په دې ټولو خبرونو کې په څو پوه شوئ .؟؟ ...
له بلې خوا همدا ټلویزیونونه او راډیوګانې زموږ کلتوراو ژبه انعکاسوي ، خو په خواشینئ سره به ووایو چې داسې ناروغې پکې ګډه سوې ده چې خدای ښه پوهیږي چې که همداسې دوام وکړي څه به موږ ته راپریږدي او څه ځانونوته .
ددرې څانګې ملګري راځي ، خپله ابرو په خپله تویوي ، ښکلې درې ژبه لرې ښکلې کلمې لري هغه دچاخبره درنه ټرمینالوجې لري خو دوی راځي په راډیوګانو او ټلویزیونونو کې دایرانیانو پیښنې کوي په خپله قضاوت وکړئ چې څومره شرموونکې ده .
زموږ پښتانه هم څه په لره پښتونخوا کې دې څه په بره پښتونخواکې څه هم له بهره خپرونې لرې هیڅوک دې ته پام نه کوي چې ویندویې یعنې څه ؟ او ویندویې هم یو مسلک دی کنه ؟ خو یواځې بس کاغذ په لاس کې راواخلې او مخ په سټوډیو ورهله کړي .
ډیر داسې ویندویان به وي چې په پیسو ، واسطه یاد سیاسې ، ادبې ، اقتصادي ، او یا هم د ژورنالیستیکې مخینې له لارې به یې راډیو یا ټلویزیون ته لاره پیدا کړې وي ، خو داډه د اوسې چې یواځې دهمدې پوهې یا همدې مخینې په مټ به هیڅکله هم د ویاند په حقیقې معنی ویاند نسي .
ځینې وخت پروډیوسران یامسولین کله چې څوک د ویاند په توګه غور ه کوي وایي چې : اوس بدندی کرار کرار ښه کیږي .
کله به مو په بازار کې بوټونه اخیستي وي دکاندار به درته وایي چې داسمه ده چې دابوټونه مواوس په پښو کې تنګ دي خو کرار کرار او دوخت په تیریدلو سره سمیږي او پښې مو یې ځان ته جوړوي او آزادیږي .
خو کوم ویاند چې د مایکروفون تر شا کیني باید ویاند وي نه داچې وروسته ویاند کیږي . څوک چې د خبرو په ځای چیغې وهي یا هیڅکله هم غاښونه سره نه بیلوي یاهم لکه ماشین په خبرو هغه دچاخبره ګرځي دهیڅ څه په مرسته نشي کولای په آسانئ سره د(ویاند) په واقعې معنی سره ویاند جوړ شي .
عجیبه ده هر شغل کتاب ، دورې او ازموینې لري خو ته به وایې چې د ویاند د روزلو لپاره دې څیزونو ته اړتیا نه لیدل کیږي ، دا داوس مهال ډیر ویندویان چې ددې هنر دعوا کوي ددې خبرې دلیل دی .
یوویاند چې په هره ژبه ویندویې کوي ، باید په هغه په بشپړه توګه واکمن وي ، نه داسې لکه زموږ په هیواد کې بس که پښتون دی که فارسي ژبی خوچې هغه متن ولوستلای شي نور یې فکر ندی چې مطلب اوردو دی که پښتو خو بس ویاند یې نور معلوم شوی دی .
تاسې خپل زموږ تلویزیونونه راډیوګانې ګورئ او اورئ تاسې یوه ورځ ورته ځیر شئ چې په ورځ کې څوځله زموږ په پښتو کې هغه دچاخبره خیږي او څومره پکې پایمال کوي ؟ زموږ په خپلو راډیوګانواو ټلویزیونونو سربیره نور هیوادونه هم پښتو خپرونې لري خو هغوی بیا دافغانستان له دننه ډیر په ستونزو اخته دي .
که باور نه کوی د هندوستان پښتو رادیو ، دمسکو ، دچین او ځینو نورو راډیوګانو ته غوږ ونیسئ خندا به موراشي . په یاد مووي چې شاید همدا لهجې دهغې سیمې په لهجو چې هلته هغه رادیو زیاته اوریدل کیږي اغیز وکړي . او داوریدونکو عادت شي .
په هر حال هغه زیانونه چې همدا راډیوګانې او ټلویزیونونه واردوي له هرې بلې وسیلې خطرناک دي .

بې کاره ويندويي نه يوائې په پښتو ژبه ، ادبياتو او په ورځنيو خبرو اترو بدې اغيزې لري ، بلکې د متن دليکوالو موخې هم په سمه توګه تر اوريدونکي پورې نسي رسولای .
نو ددې چارې دمخنيوي لپاره دټولو راډيوګانو او ټلويزيونونو له پروډيوسرانو او مشرانو څخه هيله کيږي چې نه يوائې د خبر او خپرونو څرنګوالي ته ځير واوسي بلکې دويندويی څرنګوالی هم په جدي توګه په نظر کې ولري .
ځکه چې دوياندندنده يعنې تر اوريدونکي پورې دليکوال دمقصد په ښه توګه ور رسول ، نو راډيواو ټلويزيون چې د ويندويی څرنګوالی يې کمزوری دی نه يوائې اوريدونکي او ليدونکي نشي پيدا کولای بلکې دوخت په تيريدو سره دهمدې ويندويانو له کبله په ټولنه کې منفور کيږي .
ددې چارې حل آسانه دی ، دښه ويندويی پيدا کيدل آسانه دي او همدارنګه د ښه ويندويی جوړيدل هم آسانه دي خو دا ټول هلته شوني دي چې نيت او هوډ وي ، دزړه له تله له خپلې ژبې او خپل مسلک سره مينه ولرو .

په مينه او مننه .